

Finn Thiesen, Oslo

A Comprehensive Pashto Grammar and Reader

Vol. I: Reference Pashto Grammar (with a Short Appendix Containing Introductory Exercises).

Vol. II: Graduated Reader.

Vol. III: Commentary and Glossary to Volume II.

Supplementary Volume

[Vol IV:] Etymological Dictionary of Pashto.

س s ← س̣ ṣ

ت t ← ت̣ ṭ

ز z ← ز̣ ẓ

د d ← د̣ ḍ

ن n ← ن̣ ṇ

ر r ← ر̣ ṛ

sh, ṣ, š, ss, kh, x, ẓ

gánĵ-e paštó ħikâyat calqorém

1. sarĵ ta munâsĭb di cĕ bé læ dalĭla pə tš gumán sarà də čá pə wayélo bände bawár nó kawĭ áw kè kawĭ nò nuqşán bə ye də ĵán ši àw xandá bə wərpóre də ĵahán wi.

lókka də haləkáno yáw ustáz wə cĕ đér badxúy wə àw haləkán bə ye mudám wahól. nò haləkáno sará yaw ból ta wəwayəl cĕ đér táng šwu, rájýy cĕ có ‘iláj wókru cĕ læ dé balá na xláš šu. àw pə dúy kşę yàw móşr wə, haǵó wəwe cĕ kè tásu jmá xabára manóy nò bè šáka ‘iláj bə ye wəši. haləkáno wəwayəl cĕ hár có cĕ té wáye, haǵá zmúnž qabúl di. dá wəwe cĕ maşlahát dá døy cĕ sabá ta sabáq ta wérşu, nò hár yáw bə ustáz ta wáyu cĕ “ustáza, xáyř de wi, ráng de zyár døy, ĵóř nó ye kà có sabáb døy?” byá nór cè má wáyøy.

2. cĕ sabá šu haləkán bə madrasé ta tlól àw hár yáw bə ustáz ta wayəl cĕ ustáza, xáyř de wi, ráng de zyár døy. ustáz bə wérta wayəl cĕ héc nóšta, zó xo ĵóg ĵóř yəm, lēkín pə zř kşę bə ye lžcə waswás paydà kedó. wrustáy læ tólo na hága móşr halók ráǵøy. cĕ ustáz ta ye kitáb wəǵwařawə, pə talwár sarà ye byá pórta kəř. ustáz wérta wayəl cĕ halóka, wále de kitáb pórta kəř? halók wérta wayəl cĕ šahĭba, hár cók xpél xpél maṭláb kawĭ àw inşáf pə hécčá kşę nóšta, àw nó zřswáy cók larí, té dáse nájóra ye cĕ zó de xaráb ħál àw zyár ráng ta wəǵorəm, nò zř me xúz ši. jmá sabáq de hécčere wə nó ši xo cĕ té ĵóř še! nò dága jmá sabáq, sabáq døy!

3. ustáz učát pácedə àw pə đér qáhr sarà kór ta rawán šu. šóje ta ye áwáz wókəř. wayəl ye cĕ ráša, darwázá lóre křa. haǵá pə xuşhalóy ráǵla darwázá ye lóre křéla. có góri! cĕ ustáz gamĵón zahír walár døy. šóje wérta wayəl cĕ xáyř de wi, wále dáse bewáxta læ madrasé na ráǵle? ustáz wérta wayəl cĕ wále!? tá randá ye? nó wine cĕ dá jmá có ħál døy? də pradó xálko¹ rábände zřswáy paydá šu àw stá dómra kĭná àw badniyatí da cĕ pə kór kşę ye àw zmá də ħál puštóna de čere kəře nó da àw nó de dá qádər ráta wayéli di cĕ “dá wále?” haǵé wérta wayəl cĕ zó có wəwáyəm? má ta xo ĵóř škáréže. haǵó wəwe cĕ ày

---

¹ OT xálqo.

dušmáne šóje, pə dé de lá hám xwá yàxa šəwe nó da? haǵé wé cè tá wár wókra, zə bə áyina ráwrəm, tá xpəl mэх pəkšè wəgora, héc nášta, waswás cə la kawé? ustáz wayəl cè já, wráka ša! stá áyina de wráka ši! lóka cè tá ye, dáse bə stá áyina wi. má ye ráwra, nó ye gorəm, xò zér ša, kát ráta jór kra cè pré préwuzəm. haǵé lá pəkšè cè fikər kawə, də byá qáhr wórta wəkər əw wayəl ye cè dère xabáre ráta má kawa xò kát ráta sambál² kra.

4. haǵé wórta kát wáčawə, bečawəna ye pré wəgwarawəla. ustáz pré dəpása préwot əw haləkáno ta ye wayəl cè dálta jmúnž kará sabáq wáyəy. haləkán nást wu, sabáq ye wáyə ləkín hayrán šwəl. tólo wayəl cè dá cə wu əw cə wəšu? rábər dómra wəšu cè nór pré nó kezi əw lə qáyda múnž xlaš nó šwəlu, ós bóla hílá pəkár da cè lə bándá xlaš šu. hága məšr halók wórta wəwe cè báre dáse wókrəy cè táse tól zóra zóra pə čígo čígo³ sarə sabáq šurú^c krəy, xò cè dúy šór wənšalawə əw zwáz⁴ ye jór kər, nó hága məšr halók wórta wəwayəl cè be-inšáfo, wále dómra šór kawəy? tásu nó pəhežəy cè pə dáse šór kawəlo də ustáz sár xuzézi?⁵ ustáz wayəl cè rištiyá wáyi, lár šəy, šór má kawəy, tól ázád yəy. haləkán pə xušháləy sarə lárəl, pə láro əw pə kucó kšə bə ye masti kawəla.

5. cè yawcó wráje tere šwe, nó dágo haləkáno ta máyndo wəwayəl cè be^cáqlo, dá mudá⁶ də ‘ilm zďakawəlo da əw tásu ye ‘abás pə xúšo terawəy. haǵó wəwe cè zmúnž cə taqšír dəy cè ustáz nájóra dəy? nó múnž čá cxa sabáq wəwáyuy? máyndo ye wəwayəl cè xáyr, sabá⁷ bə múnž lárə šu cè hál ye zďakru cè stásu rištiyá əw drög ma^clúm ši. cé sabá šu də haləkáno máynde də ustáz puštəne ta rawáne šwəle. cè wərkara wəragləle cə góri! cè ustáz prót dəy, dwá dré brəstəne pré dəpása praté di, sár tər pšo pə xwaló kšə lúnd di, pə wáy-wáy sarə nərə əw faryádúna kawí. də dúy wár xatá šu, tólo wəwayəl cè ustáza, xáyr de wi, dá cə čál dəy? múnž xo haǵó xabar šəwe nó yu. ustáz wayəl cè zə hám pəh

² OT sanbál.

³ OT pə čígo čígo.

⁴ OT zwág

⁵ OT xuzézi.

⁶ OT mudá.

⁷ OT šabáh.

šəway nó wəm, zmá fikər nó wə, ləkín pəkšè sáxta qazá⁸ wa. kè čére lə awála pəh šəway wáy,⁹ nò xamaxá¹⁰ cè ‘iláj bə ye pə ásánóy sarà šəway wə, magàr ős de hám xudáy xáyri kri! xò xabára grána da. də haləkáno máyndo du^á kawóla àw wayəl ye cè ustáza, xudáy de róg kra! ustáz wayəl cè ámín, tásu sarà de xudáy šə ši. də haləkáno máynde lăróle àw ustáz pə kát kšə páte šu.

6. byá cè có wráje tère šwe, nó də haləkáno lə xwlé na dá xabára mašhúra šwa cè ustáz də dúy pə tagéy àw pə drógo wayélo nájðora šəway dəy. nò yáw, bál wórta wówe cè kambáxto, saráy bə mér ši àw xún bə ye stásu pə gára ši, fikər wákrəy ős ye có ‘iláj pəkár dəy cè jór ši. də haləkáno hám pə zřé kšə ráhem paydá šu. hága mášr ta ye wówe cè rášəy cè cə ‘iláj ye wókru. hágə wórta wəwayəl cè rájəy cè yáw yáw wérju, walè háf yáw cè wérji, nò wórta de wáyí cè ustáza, ős xo jór ye kə xáyri wi. dáse hár halək bə wərtə àw ustáz ta bə ye wayəl cè ustáza, ős xo jór ye kə xáyri wi. byá pə wáro pasè wrústáy hága mášr rágəy. cè wə ye katəl nò wayəl ye cè ustáza, šúkr dəy, ős xo de ráng jór dəy, ləkín lóžcə¹¹ garjedól¹² tá ta pəkár di, jəka cé saráy lə ránja róg ši, nò pə yáw jáy násta hám wórta¹³ šá nó da. ős pácedól pəkár di cè bahár lár šu, yáw xwá bál xwá wégərju. ustáz páced, halək wərsara dəy, bahár rawán šwól. cè yawè sarí bə wélid, wórta bə ye wayəl cè pə xáyri pácedəle. bál bə wayəl cè šúkr dəy cè róg šwe. cè cók bə məxe ta wərtlól, mubárak ša, mubárak ša bə ye wórta wayəl, àw ustáz bə xušhələdə àw halək bə pət pət xandəl. byá ye nó ránj wə, nó ye bímári wa, xáyri-xayriyát wə.

⁸ OT <qš'> probably a scribe's error.

⁹ OT way.

¹⁰ OT xwah maxwáh.

¹¹ OT lókutí.

¹² OT garzedól.

¹³ OT wəlá.

pinjós mīlyúna

‘Abd ul+Wakíl Solamál Šinwári

pinjós mīlyúna.

hága cók če Bin-Ládén mór yà žwandáy amrikáyáno ta wéspári, də pinjós mīlyúna đáláro in‘ám bə xpól kri. xabár lá páy ta nó wə rasedəlay čè də Ĵándád lə xwlé be ixtiyára wəwatəl:

“pinjós mīlyúna!”

byá ye də muqawamát àw ĵihád də kalúno niždé malgóri Guldád ta móx wərwárawə àw də dwayóm wár ləpára ye də uždé aswelí pə maltiyá wəwayəl:

“pinjós mīlyúna? dé ta ġupá wáyi.”

Guldád ye xabára taşdíq kra:

“šá maşorá da, xò dásé nár lá mór nó dəy zežawólay če də dđ darák ma‘lúm kri. hága pə pinjós mīlyúno sūro ke paysé lařawá, nó!”

Ĵándád dastí wərgbárga kra:

“amrikáyán sádagán nó di. dúy pohézi če pə pinjós mīlyúno sūro ke də hağó darák hamdásé pinjós mīlyúna kalúna àw sarúna ġwári.”

byá ye Guldád ta wəwayəl:

“xò pinjós mīlyúna đálára hám pə xwlá yádézi. kə saráy də dé paysó ləpára pinjós mīlyúna xařarúna hám pə ĵán wəmani, lá kám di.”

xò Guldád wəwərawə:

“xò hağá, ġóra, dásé wařé spəže¹⁴ nó dəy xwařólay. də hağó ma‘ámalé ke gwáte wahəl, lóka pə sré angár ke čè pšé ždé. lə amrikáyáno na də dđ xabarlóci đér di, àw čè xabár ši dərbánde walá če də pinjós mīlyúno sūro cxa xo de rəwəbási.”

Ĵándád pə xandá šu:

---

¹⁴ OT *spəge*.

“aw pinjós mīlyúna mexúna xo de pə sár ʔək wahí.” xò žér bérta ašlí xabáre ta ráǵəy: “šə, cə ye kawé? ǒs ašlí xabáre ta ráša. tá cə wáye cè kè mǝte pasé rábád wahəm, cə bə wə nó ši? pə ʔalibáno ke xò balá lǝy xálək larém.”

Guldád wəpušt:

“nó tá wáye cə ján ye líko ta wərgǝd kɾe?”

Ǵándád jwáb wórkəɾ:

“xwád, kə xudáy ye kúm wát rápaydá kɾi.”

Guldád ye xabára táyíd kɾa:

“dá xo de walá šə sǝč kǝɾay cè máze búy ye dǝrši àw pə ɖǝdá še, amrikáyán de xálí lás nó preždi. də xálko xwló ke gwǝte wǝwaha, cə harú-marú trè ráwúji.”

Ǵándád wəpušt:

“cə wáye, cè dá kár cǝnga kǝdúnkay dǝy?”

Guldád pə bíra jwáb wórkəɾ:

“kár xo grán, xò šúnay dǝy. bás, dáse wókɾa cè pə grúno wérša¹⁵ àw ʔalibáno ta ján wərwǝspára àw zó bə də amrikáyáno sarà šəm. bás, cè cə áwre àw gǝre, má ta aḥwál ráležá. byá zǝ pǝh šəm¹⁶ àw amrikáyán.”

dúy pə hamdé xabáro ke wu cè də mášám azán wǝšu, àw pə awredǝ ye dwáɾo xabáre bás àw pə ménɖa ye jumát ta ján wérasawə.

Ǵándád lə lmanjǝ wrústa Guldád sarà ‘mǝxa šá’ wókɾa àw kǝr ta rawán šu. kǝr ta də rátag pə ʔǝla lár ye gǝno fikrúno zɾǝ ta lár wókɾa, àw haǵá ʔǝl pə Bin-Ládén àw də pinjós mīlyúno ɖáláro pə hawás rátawedǝl. wǝre wǝxǝst àw cə ‘ajǝba puštǝne wǝrsara paydá šwe. kə rábánde pǝh ši? dúy ye cè pə dǝmra saɾǝ àw paysó ke nó ši lánde kawǝlay, zó bə ye cǝnga wǝmuməm? cè Zǝhír Šáh ye pə Itǝliyá àw Masʕúd ye pə Čǝrekáro ke škár šwəl, zó cǝnga trè bačǝdáy šəm? pə hamdé čurtúno àw xyálúno ke wə, cè kǝr ta ráwǝrasǝd. kǝr ta pə ránǝnawatǝlo hám hamáǵa čurtúna àw xyálúna trè rátaw wu àw dáse fikǝr nó kǝdǝ cè dáy de pə xpǝl kǝr ke wi àw də xpǝle šǝje xwá ta de waláɾ wi, bálke bǝxí pə bóla narǝy, də Bin-Ládén àw də pinjós mīlyúno də hawás pə narǝy ke ye mazále kawǝle.

¹⁵ Emended from OT unintelligible <wrsr> wǝrsár [?].

¹⁶ OT *pǝh ša*.

dé puštáno àw jwábúno trè xób wótəštawə, árx pə árx áwušt ráawušt àw də uzđó čurtúno pə ǵál ke ye ǵáləy wahále, xò dwahəme àw jwáne šəje ye də čurtúno larəy prékra:

“cə dərbánde šəwi? wídə ye ka wíš?”

səm lə lása ye jwáb wərkə:

“sawdá rálwədəle.”

šəja hayrána ǵúnde šwa:

“də cə ši sawdá?”

Ǵándád žér jwáb wərkə:

“də Bin-Ládén.”

də šəje hayrántiyá nór hám zyáta šwa:

“Bin-Ládén!? stá ye cə kár?¹⁷ haǵá xo də amrikáyáno muda^í dəy.”

Ǵándád wəpuštəla:

“ráđiyó de wáwředa?”

jwáb wərkə:

“ná.”

pə bíra ye də ráđiyó lə e^lána xabára kra:

“də Bin-ládén, méri yà žwandí, amrikáyáno pinjós milyúna đálára manəli di.”

šəje pə hayrántiyá takrár krə:

“pinjós milyúna đálára!”

Ǵándád wəwayəl:

“ó, pinjós milyúna.”

pinjós milyúna ye cə cə jéle wárawəl ráwárawəl àw byá ye šəje ta móx wərwárawə:

“pohéze, šəje, kə me Xudáy pə dé kár ke kamyáb kri, pə sró àw spino ke bə gərje. dómra paysé pə xwle yadəži. byá bə həc qumándán zma syál nó wi. čè paysé wi, sarí hám wi, àw čè sarí de wi, amrikáyán de hám xpəl di, àw byá čè pə kúm manšáb lás keždə, haǵá de xpəl dəy.”

xò šəje ye wəwərawə:

¹⁷ Emended from OT *stá ye pə haǵó cə kár?* apparently contamination of *stá ye cə kár?* and *stá pə haǵó cə kár?*

“pə xazáné pasé, kè sró zár hám wi, cók ján őr ta nó guzárawi. lóž awár rájá. ős de də cə ši kamí da?¹⁸

Ǻándád wówayəl:

“kamí? ... dá dwá moṭargí, yawá banglá àw dwá dukàngí, dá de ʈóla dáráyí da. pə dé táse dwára də dómra laṣkár bačiyáno sarà sàtəl kězəy? zə lə kúm ṣahíba kám yəm? lə čá kám Ǻangedólay yəm? pə šmár me lás Ǻázúna pə sṭingár wiṣtəli, pinjəwiṣt ʈangúna me pə xpəl lás swajawəli, yáw zér aw pinjə sáwa mulhidín me pə xpəl lás lə téga tər kəri. dá dómra qurbánəy àw dá dómra stəryé!¹⁹ ... dá ʈól pə hawá wálwuzawəm?²⁰ Ǻáng ke de də méxa àw Ǻanímát ke de də ʈólo šá ta, dá šúne nó da.”

Ǻándád pə rásabá dastí Ǻahíj lə kóra wəwot, àw nэг hágo símo ta wáraǺəy čè ye fíkər káwə Ǻúnde Bin-Ládén bə hálta pəṭ wi. də Nuristán Ǻrúna, Tóra-Bóra, Kunár wəna, Spín Ǻár, Helmánd, UruzǺán ... yáw Ǻáy hám tré páte nó šu, xò pə həc Ǻáy àw síma ke də Bin-Ládén crák wərma^lúm né šu. pə dé láṭa ye purá kál wáwuṣt, xò láṭe ye ṣamár wər nó kər. də Bin-Ládén nè mǺndóne Ǻagá purá nahílí kər. dáse ye anǺerəla lóka lóya Ǻagrá čè ye bəylále wi. dá ye xpəla lóya máta Ǻaṅóla. dáse máta lóka yàw lóy amprátúr²¹ če wì àw də yawə hewád pə yargál ke páte ráǺólay wi.

dé máte nó yawáze də dá də pinjós mǺlyúno hǺšíl šánḡ kər, bálke də dá pə nè taslímədúnki Ǻurúr ye hám lóy ašár prəšod.

də dómra Ǻəro paysó hawás ye ^əǺǺíb fikrúna pə zəhn mǺlmánə kəri wu.

kár hám wə nó šu àw dá də Ǻalím zóy hám yawá wráj Ǻarúr rábánde xabrəzi. ... yàw cə fíkər pəkár dəy.

nábubára byá də sočúno daryáb wáxǺst.

xámaxá báyád yàw cə wəkrəm. dá Ǻupá me báyád lə lása wə nó wuji.

də Bin-Ládén cərá ye²² lə Ǻéba ráwókšəla àw šá šebá ye pə nəndára šu. dá bə čá ta wárta wi?

¹⁸ OT *də cə ši kamí di?*

¹⁹ OT *stəryé?*

²⁰ OT *wálwuzawəm.*

²¹ Thus according to PPTQ. PED: *emprátór*, ARS: *impirátúr*.

²² OT *če.*

dastí ye pəxpóla ján ta jwáb wórkəṛ: Xānmír Káká. haḡá xo pə ʿúmər póx dəy. byá ye Šáhjwán Mámá pə nazár wáraḡəy. dáy hám wárta dəy, xò dáy hám²³ pə ʿúmər né wərbarábarəzi.

Guláb če xoryáy²⁴ ye wə, pə zéhn ke tadáʿí šu. dá sarkúzay wárta dəy. xò afsós ye wókəṛ. káške če xám né wáy.

pə dráŋg šəbá ke ye tól kólay àw xpəlwán móxe ta wódaredəl àw lə hár yawó sarà ye də Bin-Ládén cərá partéla kra, xò lə bál héčá sarà ye sár wə né xor.

kór ta də rátáḡ pə tóla lár ke ye dá čurtúna àw fikrúna wówahəl. pə hamdé čurtúno ke wə, čè byá kór ta ráwərasəd.

kóla če kór ta ráwərasəd, lá ye də kór də darwázé pə ɖabawélo lás né wə pore kəṛay, čè²⁵ kəšərí yawəzení wrór ye lə lére wəḡáḡ kəṛ:

“lálá, stóṛay má še.”

ǰándád də xpəl wrór pə lidó takán wəxor. xò lə hayrāntiyá sarà ye yawé ḡayr-e mar'í²⁶ xwašəy pə zrə ke jáy wəniw.

dá me cónḡa lə páma wəlwedəlay wə.²⁷ dá xo kótmoṭ wárta dəy. pəxpóla hamáḡa dəy.

dé fikər ye pə zéhn də xwašəy ehsás pačá kəṛ. də móxa tər dé če kór ta wərnənwəji, wrór ta ye pə wró šán wəwayəl:

“tá dərjá. zə ləḡ sárá ta tərəzəm.”

pə bíra ye byá də Bin-Ládén tašwír lə jéba ráwəkeṣ, àw pə nəndára ye šu. šá purá šəbá ye də wrór àw Bin-Ládén pə partéle zéhn wəḡangəwə. byá də kəšəréy šəje koṭé ta wərnənwot. šəze ye lə lidó pə bíra wəḡáḡe watə àw wə ye puṣt:

“wə de mində?”

àw də dš lə xwlé dastí də Raḡmán Bábá dá šéʿr ráwəwot:

čè ḡuté pasé wahé pə lás bə dərši

čá wayəl če pə daryáb ke gawhár nəšta?

xò šəja ye jidí šwa:

²³ OT <hmm>.

²⁴OT <xwryn>.

²⁵ OT has a superfluous *lə dš* between *čè* and *kəšərí*.

²⁶ OT *ḡayre maryí*.

²⁷ OT *wəlídəlay*.

“cá də ləwaniyáno gúnde sar ye? sám-dám wówáya! byá de wómund?”²⁸

Ǟándád pə bíra jwáb wérkə:

“xwád.”

šəje ye də jáy puštóna wəkra:

“čérta?”

Ǟándád jwáb wérkə:

“hamdólta.”

haǵá Һayrána šwa:

čérta? dólta?

Ǟándád jwáb wérkə:

“bás, hamdólta, pə hamdé kór ke.”

šəja nóra hám Һayrána šwa:

“dá cá pə gádo wádo sár ye?”

Ǟándád muškáy šu:

“nór ye cá kawé? kə pinjos milyúna dárta rá nó wřəm, pinjé milyúna xo bə ší.”

šəje ye wazáhát wəǵošt:

“zó de pə xabáro nó rasežəm.”

Ǟándád wərspína kra:

“dá ‘áks góre?”

šəje jwáb wérkə:

“hó, dá xo Bin-Ládén dəy.”

byá ye pórta pə dəwál ke rájwaránd ‘áks ta gwóta wóniwəla:

“pás ‘áks wíne?”

šəje jwáb wérkə:

“dá xo me də ləwrá, stá wrór Zardád, dəy, kaná?”

Ǟándád puštóna wəkra:

“pə dwáro ke fárq wíne?”

šəje ye pə Һayrántiyá jwáb wérkə:

“dá xo ləka kətməť gbargóli²⁹ če wí.”

²⁸ OT *múnd*.

²⁹ Emended from OT *saká wřúna*. See Commentary.

Ĵandád kṛás pə xandá šu:

“rākṛa lās. wə mu gaṭəla! hamdá stá taṣdíq me pə kár wə.”

šəje ye pə ḥayrántiyá byá wəpušt:

“cə šay de wəgāṭə?”

jwáb ye wərkəṛ:

“pinjós mīlyúna ḍálára.”

byá ye wəwayəl:

“xabára xláša šwa.”

šəje ye byá wəpušt:

“də cí ší xabára?”

Ĵandád jwáb wərkəṛ:

“də Zardád xabára, zmá də wrór Zardád.”

šəja nóra hám ḥayrána šwa:

“wále? cí xabára da?”

Ĵandád jwáb wərkəṛ:

“bás, lóka če maqšád ke Xudáy kâmyáb kṛu.”

šəje wəpušt:

“də cí ši maqšád?”

Ĵandád jwáb wərkəṛ:

“də mīlyúno ḍáláro maqšád.”

də šəje zrə táng šu:

“xabára rálánda kṛa.”

Ĵandád wəwayəl:

“xabára lánḍa šwa.”

šəje ye byá wəpušt:

“cóngā?”

Ĵandád jwáb wərkəṛ:

“dāse če Zardád pə márg àw muḗ pə žwánd Ĵanát ta jú.”

də šəje lə xwle nácápi číga pórta šwa:

“dá cí wáye? wážne ye? Xudáy bə ós asmán ráḡurjawí. sakanáy wrór de wážne?”

Ĵándád ehsásatí šu:

“dá pə Kábél ke če dá dómra kalúna zmúz pə páčáhóy ke margúna wəšwəl, dá cə wrúna nó wu? hálta wále Xudáy asmán nó ráğurjəwə?

šəje nór héc wə nó wayəl. xwábáde, žarağúne àw bərədóle bále xúne ta lára, xò Ĵándád xpél hál ta prenəšoda, àw nэг pasé wárağəy. də tufangčé lát ye wəwáhə àw pə karára šán ye də gwałza wərtéra kra:

“sún de wə nó bəse! kə de cók xabár kə, dá šəjúr tól dərbánde təšawəm.”

byá ye pə karára sarə wəwayəl:

“zə xo dá yawáze ján ləpára nó kawəm. gwałəəm če àn karwasiyáno ta de də xánáno žwánd jór kəəm.”

šəje ye če reždédóla, pə karára wərgbarga kra:

“zə àw bačiyán me de záhr wəxwru. də Xudáy rúy wəgóra!”

xò Ĵándád lóka če héc ye nó wi awrədóli xabára wárawəla àw də xpél murám pə páli kədó šu:

“čérta da, hága lóya čaró?”

šəje ye héc jwáb wər nó kə.

Ĵándád pə gušá šu:

“já, wréka ša! pə brasténa nənawuja! zə ye pəxpéla paydà kawəm. xò cè lə xwlé de sún wə nó xeži.”

ləž wrústa ye lóya čaró wəmíndəla àw pə ləža šəbá ke də xpél məlmá wrór pasé wárağəy.

wrór ye də Ĵándád də nímáyí špé bè xabára wərtág wárxaťá kə, àw če kóla ye də dó pə lás ke lóya čaró wəlídəla wárxaťáyí cə barábára šwa. fíkə ye wəkə če wrór ye gwáke lewanəy šəway. nэг pə kát ke rákénást. də móxa tər dé če lə Ĵándád də nábubára nənawató pə báb wəpušti, Ĵándád trè rumbáy šu:

“má wárxaťá kəža. də yawé puštóne jwáb ta ráğólay yəm. ráta wəwáya če zə de wrór yəm?”

Zardád pə žarağúni àw hayránədúnki³⁰ đáwl jwáb wərkə:

“xwád. wále dá puštóna kawé?”

Ĵándád byá wəpušt:

---

³⁰ OT hayránawúnki.

“zmá ləpára hár kár ta ɣázír ye?”

wrór ye pə karára də zrə lə ixláša jwáb wérkə:

“lálá, çè sár me de hám pə kár wi.”

ǰándád lə xušalóy na wəgwareḏ:

“šábás! wrór hamdáse wi.”

puštəna ye takrár kra:

“lə zrə na wáye?”

Zardád jwáb wérkə:

“má ke munáfiqát nəšta, lálá. tá sarà xo waṛúkay rálòy šəway yəm. té me də plár pə jáy ye. pə maróy ke me hamdə ős čəřə rákáža, kə me də xwlé sún wəxot. xún me dərbaxšəli!”

ǰándád nór ham tázá šu³¹ àw wəgwareḏ:

“pə imán de raḥmát ša.”

byá ye pə karára šán wəwayəl:

“stá àw ján ləpára me də đere šé sawdá tábyà kəre.”

Zardád ḥayrán šu:

“sawdá? də có ši sawdá? sár me xlás nó šu. có xabára da?”

ǰándád pə bíra jwáb wérkə:

“có ye kawé? də dwáro pə xáyr da.”

Zardád spináway wəgəšt:

“lálá, rāspína ye kra. có sawdá rāačawé? dá có ši di?”

ǰándád jwáb wérkə:

“dá dərta nó wáyəm. lə dé yáw Xudáy, yáw zə, àw yawá de kəšəróy wrendár xabára da.”

Zardád nór hám ḥayrán šu. xwlá ye xabáre ta ǰorawəla čə ǰándád trè də məxa šu:

“ja, có ye kawé? tá xo wəwayəl čə hár bár dərbánde keždém, gára trè nó gərawé.”

Zardád byá jwáb wérkə:

---

³¹ šu missing in OT.

“lálá, má xo dórta wówayəl če pə maróy me čaró rákázē, àw stá šó pə ši, dawusí bə wə nó kre.³² sár me dórna jár, lálá.”

dé wrustóy xabáre Ĵándád ta də xpəl hód àw niyát huqūqí sanád wórkəṛ.

dastí lə jána sarà gád šu:

“ós me nò Xudáy ta hám gára xláša da.”

byá ye Zardád ta móx wərwáṛawə àw trè wə ye góštəl:

“bás, já, awdás wókra.”

Zardád ḥayrán šu:

“ós xo də Imānjé wáxt né dəy. lá waxtí dəy.”

Ĵándád t̄ingár wókəṛ:

“bás, xò če zó cónga munásiba gaṇóm, nək ‘amál báýad pə awdásó ke wəsi, jóka barakát šó kawí.”

byá dwára də naflí àw šawábí Imúnj pə adá búxt šwəl.

Ĵándád lə salám gərjawélo wrústa də du^á lāsúna pórta krəl àw lə jána sarà pə xabáro rágəy:

“lóya Xudáya, té xo pəxpéla gawáh ye če dó xpəl sár àw wina ráwəbaxšəla. pə xpəl marḥamát me t̄ól k̄ṛi gunáhúna ráwəbaxše.”

Ĵándád bə lə hár Imānjé wrústa pə du^á šó purá wáxt arawé, xò dá jél ye du^á đér wáxt wə nó niw. Zardád ta ye móx wərwáṛawə:

“góra, byá dórta wáyəm če zmá àw zmá də xáyṛ ləpára hára saxtí pə ján mané? góra, Xudáy hár có góri àw awrí ye.”

dá jél Zardád be ḥawsalé šu:

“lálá, dá có pə gádo wádo sár ye? có de awredáli? xò dórta wə me wayəl če sár me lə tá qurbán. dága dəy dərbaxšólay me dəy.”

lə dé sarà samdastí byá də Ĵándád čaró də stérgo pə rap ke də Zardád maróy ta wórasəda àw pə dráng šəbá ke ye sár lə táne bəl šu.

də haḡé číge žér də Ĵándád šəja ráxabára kra, xò də méxa tər dé če číga k̄ṛi, Ĵándád lə lóre prè gáz kəṛ:

“zó dómra sádá àw be-ráḥma né yəm, šəje. Xudáy gawáh dəy, hár có awri àw góri, má ta ye pəxpéla xpəl sár àw wíne ráwəbaxšəl.”

³² Emended from *dawús né wəkri*. [?]

šóje ye góštál če cə wəwáyi, xò dǎ prenóšoda:

“xò Xudáy ye be ájra né prezǎdi če dómra ye zmá ləpára wékřəl. zmá du^ćá bə ye hám tól “úmər pə Ĵanát ke sátí.”

sáh ye wáxista àw byá ye xabára dásə wógazawəla:

“ós hár cǎ če wəšu, də Xudáy razá bə wa, xò če lə xwlé de sún wə né xeži!”

šóje ye pə dásə hál ke če lə žarǎ reždédá pə wró šán wəwayəl:

“stá lə lása ...”

xó Ĵándád ye xabára žér pə xwlá ke wəča křa:

“bás, wréka ša!”

byá ye gǎli šán wəwayəl:

“də Xudáy razá àw də dǎ xwáša wa ... ós dásə wékřa če də sár bandobást ye zmá, àw də táne ye stá, če bandá zát dórna xabár né ši.”

byá ye pə mǎnda də xpəl wrór sár pə jǎngǎre tǒtǎ ke wépoš,³³ šandúq ta ye wərwáčawə àw pə bíra də amrikáyáno də pawjí markáz pə lór lə kóra wəwot. àw lə có sǎ^ćata mazála wrústa ye byá də amrikáyáno də pawjí markáz tər məxa xpəl jǎp wədaráwə.³⁴ də mořár pə daređó³⁵ amrikáyí pawjiyán hayerán šwəl. pə bíra ye də žbǎřón lə lǎre də dǎ də wərtág puštóna wékřa, xò dǎ də žbǎřón pə mǎx ke héc jwáb wər né kəř. pə wró ye də yawé pawjí tər gwałza pə karár wəwayəl:

“Bin-Ládén.”

pawjí hayerán šu, xò hağé žér xpəl jǎp ta lás wóniw. amrikáyí nór hám hayerán šu, byá ye lə žbǎřón wəgóštəl če dáy wépušti, xò dǎ žér pə xpóle xwlé lás kéšod àw hağá ye wépořawə če lə ján³⁶ sarà də Bin-Ládén pə báb pəta xabára larí. pawjí pə bíra lə jáya lǎř àw pə muxábará kawólo šu tər có če də dé mu^ćamá pə báb xpəl maqám ta rapór wérkři. lə maqáma dastí ámər wəšu če pə bíra ye mořár sarà yáwjáy wərwórasawi.

³³ OT *wépušt*.

³⁴ Emended from OT *xpəl jǎp ye wədaráwə àw lə có sǎ^ćata mazála wrústa ye byá də amrikáyáno də pawjí markáz tər məxa*.

³⁵ OT <*drbdw*>.

³⁶ OT *dǎ*.

amrikáyí pawjí dastí də dó də moṭár pə láta šu. žér ye də mérṭ banyádám býy pázo ta ráǵəy. xwará ḥayrán šu, xò Ĵándád žér wró lə ǵwáza wərtéra kṛa:

“Bin-Ládén.”

àw byá ye də tēr pə cēr pə xwlá lās kéṣod.

Ĵándád àw wərsara pawjí pə dráng šebá ke də laṣkərkóṭ məšr ta wərasədəl. àw də máxa tər dé če haǵə ta də roǵbár lās wərkri, də xpəl wrór sár ye də dó pə méz kéṣod.

də sár pə lidó də laṣkərkóṭ də məšr pə stérǵo ke lə dère ḥayrantiyá àw xuṣḥáləy na ǒške ráǵle. fīkər yə káwə če xób ye wəlíd. pə yawá sáh ye co jóle Ĵándád wəpuṣt:

“Bin-Ládén, Bin-Ládén, Bin-Ládén ...?”

Ĵándád dastí sár wəṣoṛawə:

“xwád, pəxpéla haǵá³⁷ dəy, Bin-Ládén dəy. yáw kál də dó pə láta né rána ǵár àw né sáma, ṭól me pə yawá pšá pasé wəkatəl, ṣahíb.”

də laṣkərkóṭ məšr də manéne lə cargandawélo wrústa pə bíra pə ṭelifún àw muxábará sár šu. lóza šebá byá né wa tēra, če də amrikáyáno pawjí jǵngəre alwutáka ráwərasədə àw žwandáy Ĵándád àw wažəl šəway Zardád, dwára ye pórtá kṛəl àw də Kábəl pə lór wrəl.³⁸ pə Kábəl ke dwára sarà bəl šwəl.

dáy pə Kábəl ke də puṣtəno àw grawežəno ləpára tám šu àw haǵá pə modérno lāburātuwáruṅo ke də ceṛəno ləpára Amriká ta wástawəl šu.

də sí áy é lwar-rutbá māmúr də Ĵándád pə lumrí lidó lə roǵbár wrústa pə dáse ḥál ke če də xwaṣəy eḥsás ye pə ṭól badán xpór wə, Ĵándád ta lə xpəl ǒspəniz báksa də səl zéro ḍaláro bandál ráwəwəst àw wə ye wayəl:

“dá ǒs wáxla, haǵá kə Bin-Ládén wi àw kaná! dá yawáze stá də šə niyát jwáb dəy, àw kə múž ta pə dé hákla muṣbát jwáb ráši, pə hamága dām de pinjós mīlyúna xpəl di.”

Ĵándád də pinjós mīlyúno pə awrədó byá wəǵwəred. pə wró ye də sí áy é māmúr ta wəwayəl:³⁹

³⁷ OT *háǵá*.

³⁸ Emended from *dwára ye də Kábəl pə lór pórtá àw wáxistəl*.

³⁹ OT *kṛəl*.

“Xudáy de wóxexawi če hám stáse sár pə dunyá ke jóg ši àw zmá xwáří obó yonósi.”

ma'mūr wóxandəl:

“stá xwáří xo obó⁴⁰ nó da wəre. má xo dárta wəwayəl: səl zéra xo de xpəl šwəl,⁴¹ hága sár kə də Bin-Ládén wi, àw kə də bəl ča.”

Ĵándád wəwayəl:

“kə də hağé sár nó wi, də kum xpəlwan xo bə ye wí.”

māmūr ye pə mlátar wəwayəl:

“čè hár cök àw hár rág ye wərsara šarík wi, àw zmúz lăburātuwărúna ye taşdıq kři, kə pinjós nó wi, pinjé milyúna xo de xpəl wi.”

Ĵándád wəwayəl:

“àw kə bexí pradáy begunáh cök wi ... nò byá?”

māmūr wóxandəl:

“pás byá de hamdá yàw lák pə naşíb ke wu.”

pə Ĵándád rangaràng xyálúna galabá ráwra, àw gəne sawdăgáne àw fíkrúna wərwəlweđəl. kə rábánde pōh ši čè wrór me dəy, cə bə wórta wáyəm? cə sazá bə rákři? ... sazá ye pə balá pasé! dá də dunyá àw də Xudáy, ta^cálá, šarmandagí góra.

xò byá ye zřé ta đąd wérkər. já, cə ye kawóm? maşinúna hám galaťí kawí. kə dásé galaťéy nó keđéle, nò dúy cónga téra myášt də řalibáno pə gumán maşumán wəwištəl?⁴² Xudáy mehrabána dəy, kə lăburātuwăr galat ši!

lə Ĵándáda dá co wráje keđé če dá đawl andeşné àw sočúna rătăw wu. pə caloréma wráj də sí áy é bəl māmūr wərwəğošt àw dastí ye xabár wérkər:

“Ĵándád xána, hága sár də bəl ča wóxot.”

Ĵándád wărxaťá šu:

“dá cə wáye, řaħib? xwáří me obó yówra? də dé pə láta xo me purá kál tər kər. nó rána Nuriştán àw nó Waziristán ... bás, Alláh, ta^cálá, bə ye nó wažni. kaná má xo yáw kál ...”

⁴⁰ OT *obó*.

⁴¹ OT *šu*.

⁴² OT *wəweštəl*.

māmūr ye xabára prékra:

“mūž stá pə xabáro bawár larú, àw stá pə ixláš pəhéžu.”

Ǧándád lə wére àw wárxaṭáyóy žyár ráawúṣtay wə, xò māmūr ḍáḍ wérkər:

“má ḍareža. hár cók če wí, wí bə. zə hám kə stá pə jáy wáy, dáse me kawól ... saráy bayád prè tərwuji. kəṭməṭ wárta dəy. dé ke héc šák nóšta.”

Ǧándád pə ‘ájz wəwayəl:

“šáyb, dá xo walá ḍér xaráb kár šóway. hám me kére xwári obó yowra, àw hám me begunáh saráy wažólay.”

māmūr ḍáḍ wérkər:

“héc xabára nó da, sáhwa yawáze tó nó kawé. mūž hám kóla-ná-kóla tərwúju. co jóle rána də ṭalibáno pə jáy ‘adí wagəri àw kučniyán lageḍóli.”

byá lə xpóle čawkóy rapórta àw Ǧándád ta ye nór pinjós zóra ḍálára hám wérkrəl:

“bás, dá xabáre də dandó pə sár ta rasawélo ke pešézi. xò dá jól tər né wuje. dá jól bə mu də rištíni Bin-Ládén pə sár nmánjé, če hám tó pə dáláro ke wólámbe, àw hám muž də terorizm sará pə mubárazá ke stér baráy lás ta ráwru.”

P. 43.

gánj-e paštó ‘Treasury of Pashto’ is a collection of 49 stories written by Mawlawí Aḥmád of Hašttagár specially for Englishmen studying Pashto and published in 1872 T.P.Hughes as part of his *The Kalid-i-Afghani being Selections of Pushto Prose and Poetry*.⁴³ We have included twelve of the most interesting and amusing of Mawlawí Aḥmad’s stories. The orthography has been modernised and a limited number of obsolete or rare words and expressions have been replaced by current ones.

The OT (original text) does not distinguish *c* from *j*. It mostly indicates *əy*, but *i*, *e* and *ay* are normally not distinguished from one another. Final vowels are often shown only by a *ḥarakát*, sometimes not at all so that e.g. *yáw* and *yawó* are spelled alike <yw>. Throughout *čè* is written <čh>.

We have replaced obsolete *la*, *šə* by standard *ta*, *šu* throughout. Other modernisations are noted as they occur either in footnotes or in the commentary.

ḥikāyát calórám ‘Tale the Fourth’ This unusual word order gives to the heading a literary colour. The title of the work, *gánj-e paštó*, is Persian and thus even more literary, but the language of the stories themselves is certainly colloquial.

1.

munásīb a. ‘appropriate, proper, suitable, fit’. *munásīb di* ‘(it) is proper’. The verb is plural as is often the case when the subject is not expressed.

dalíl s.m. ‘reason, good reason, proof’.

tóš a. ‘empty, mere’.

gumán s.m. ‘assumption’.

bávár kawól v.t. ‘to believe, trust’.

nuqšán s.m. ‘loss’ (he will suffer personal loss and the world will laugh at him).

badxúy a. [from *xúy* ‘disposition, temperament’] ‘bad-tempered, irritable, irascible, choleric’.

mudám adv. ‘all the time, continuously’

tangedól v.i. [from *táng* ‘narrow, strait’] ‘to be in straits, troubled, annoyed, pestered’. Note also *tangawól* ‘to trouble, annoy, pester’.

‘iláj s.m. ‘treatment, cure, remedy’. *raǰáy čè có ‘iláj wákru* ‘let’s contrive some means’.

balá s.f. ‘disaster, calamity, misfortune, misery’.

xlášedól v.i. [from *xláš* ‘free, open, ready, finished’] ‘to get free, escape; be over’.

mášr a. ‘elder’, s.m. ‘elder person, leader, chief’. Here *mášr* may either indicate a somewhat older boy or more probably the ringleader. Note that *mášr* rhymes with its antonym, *kóšr* ‘younger, minor, subordinate’.

---

⁴³ I have used the revised Second Edition, Lahore 1893. A complete translation with useful notes is found in T.V.Plowden, *Translation of the Kalid-i-Afghani*, Lahore 1893. [A modernised (!) version with a translation by Joan Kraye was published in 2004 by Caravan Cultural Foundation under the title *The Treasures of Pashto, A Pashto-English Reader*. The modernisation is haphazard and careless and often betrays a less than complete understanding of the original. The original author’s name has not even been mentioned.]

haġó wówe ‘he said’. *wówe* is a shortened form of *wówayəl*. Note that *haġá* ‘he’ (obl. *haġó*) is end stressed while the demonstrative adjective *háġa* ‘that’ is stressed on the initial syllable.

tásu ‘you’. In this text *tásu* and *táse* are used indiscriminately. (With most speakers *táse* is second person plural while *tásu* is honorific.)

jmá ‘my’, *jmúnž* ‘our’, older forms of *zmá* and *zmúnž*.

šák s.m. ‘doubt’.

qabūl s.m. ‘acceptance, approval’, a.pr. ‘acceptable, accepted, agreed’. *jmúnž qabūl di* ‘is acceptable to us’. The verb is plural agreeing with *haġá* ‘that’ which is also plural as it refers back to *có* ‘what’ which is a plural pronoun in Pashto.

mašlahát s.m. The exact meaning of this word is ‘the proper or expedient course of action in a given situation’. Dictionaries translate ‘advice, counsel, benefit etc.’

sabá ta ‘tomorrow’ modernised from OT *šabá la*. The spelling *šabáh* also occurs.

sabáq s.m. ‘lesson, class’.

xáyr de wi, ráng de zyár dəy ‘let well be, your colour is yellow’ i.e. ‘God bless you, you look very pale’. The first *de* is 3rd person imperative particle. The second *de* is 2nd person enclitic pronoun.

nò hár yáw bə ustáz ta wáyú ‘then each one of us in turn will say to the master’. Here *bə* has been rendered ‘in turn’. Combined with the imperfective present it implies a gradual or repeated action. The verb is 1st person plural: ‘each one, we will say’.

kà conj. ‘or’. (Homograph with *kə* ‘if’).

sabáb s.m. ‘reason, cause’.

2

zó xo jóg jór yəm ‘I am perfectly all right, I tell you’. Note that *xo*, here rendered ‘I tell you’, is an enclitic particle and as such can never begin a sentence whereas the adversative conjunction *xò* ‘but’ almost always begins the sentence.

lózçə a. & adv. ‘a little’. The text has obsolete *lókúte* contracted from *lózçúte*.

waswás m.s. ‘uneasiness’ (originally ‘an impulse prompted by the Devil’).

paydá kədó ‘arose’. The imperfective preterite with *bə* shows the master’s gradually increasing uneasiness.

wrustáy a. ‘last’

ġwaraŋawəl v.t. ‘to spread, spread out’, here ‘open’.

talwár s.m. ‘haste, hurry’. (No sooner had he opened his book in order to recite his lesson for the teacher than he picked it up again. The book, of course, would be a Koran part.)

ustáz/halók wárta wayəl ‘the master/boy said to him’. Note that *wayəl* may occasionally substituted for *wówayəl*. (*wé* may be similarly substituted for *wówe*).

maṭláb s.m. ‘(selfish) purpose, aim’.

inšáf s.m. ‘justice, fairness’.

zṛəswáy s.m. [from *zṛə* ‘heart’ + *swəl* ‘to burn’] compassion, pity.

nò ‘then, so’ often implies an unexpressed *kə* ‘if’ or (as here) *kəla čə* ‘when’. (English would rather leave out ‘then’.)

xužədəl v.i. ‘to hurt, pain, ache’.

jmá sabáq de héčere wə nò ši xo čè tš jór še! ‘let my lesson be nowhere, but that you get well’ i.e. ‘I do not want any lesson with you unless and until you get well’.

nò dága jmá sabáq, sabáq dəy! ‘so this my lesson is lesson’ i.e. ‘therefore my lesson is merely a lesson and of no importance at all’, ‘let lesson be lesson, I don’t care’.

3

učát adv. ‘up’.⁴⁴

qáhr s.m. ‘anger, rage, fury’.

lóre kawəl v.t. [from *lóre*, *líre* ‘far, distant’] ‘to remove, open’.

cə góri! *čè* ‘what she looks that’ i.e. ‘she sees to her great surprise that’.

gamjén a. [from *gám* ‘sorrow’] ‘sad, unhappy, worried’.

zahír a. ‘sad, worried, weak, sickly’.

bəwáxta adv. [from *wáxt* ‘time’] ‘at the wrong moment, too soon, so early’.

rúnd, randá a. ‘blind’.

pradáy a. ‘foreign, alien’. *pradí xálək* ‘strangers’.

kíná s.f. ‘enmity, hatred’.

badniyatí ‘ill will, malice’.

pə kór kše ye ‘you are in the house’ i.e. ‘in spite of the fact that you are living with me’.

čére. With a negative verb *čére* ‘(some)where’ most often means ‘at all’.

dá qádər ‘this amount’ i.e. ‘so much as’.

dá wále? Notice this extremely common way of saying ‘what has happened?’ ‘what’s the matter?’.

škāredəl ‘to appear, seem’

dušmán s.m. ‘enemy’, here employed as a feminine adjective ‘malicious’.

xwá ‘heart’. (Common meaning ‘side’)

lá hám adv.phr. ‘still’.

yáx ‘cold’. (Has your heart still not become cold? Has your heartburn not yet subsided?)

wé for *wəwe* (shortened form of *wəwayəl*)

wár s.m. ‘time, turn’. *wár kawəl* ‘to wait a moment’.

P. 44

áyiná s.f. ‘mirror’.

cə la? ‘why?’, lit. ‘to what’. (Obsolete *ta* ‘to’ survives in this expression).

---

⁴⁴ According to Plowden, p. 6, *učát* implies hasty, sudden rising when used with *páčədəl* ‘to rise’.

wrəkedál ‘to get lost’. Note that *já, tó wrəka ša!* is much more offensive than English ‘go and get lost’.

de 3rd person imperative particle.

lāka čè tó ye, dāse bə stá āyiná wi ‘as you are, so your mirror will be’ i.e. ‘your mirror will be as treacherous as you are’.

kaṭ s.m. ‘light bed, cot’. (*kaṭ* and ‘cot’ are both borrowed from Urdu/Hindi *kāt*).

prəwatál, prəwuzóm v.i. ‘to lie down’

ḡere xabáre ráta má kawa ‘do not make many words to me,’ equals ‘shut up’.

sambálawál v.t. to prepare, arrange, supply, equip’.

4

bəčáwəna s.f. ‘bedclothes, bedding’.

dəpása adv. ‘up’. *pré dəpása prəwot* ‘lay down upon it’.

ḡayránedál v.i. ‘to become perplexed, dumbfounded, puzzled, bewildered, confused’. In order to transmit the implication of the perfective preterite *ḡayrán šwál* following after the two imperfective preterites *nást wu* and *sabáq ye wáyə* we may translate, ‘the boys sat down and studied, but they had become perplexed’.

dá cé wu àw cé wəšu ‘What was that? And what happened?’ I.e. ‘Here we are, no better off than before’. Note archaic *wəšu* (for *wəšwəl*).

rábəṭ s.m. ‘trouble’. *rábəṭ dómra čè nór pré ná keži* ‘the utmost’.

qáyḡ s.m. ‘captivity, imprisonment; bond, fetters’.

ḡilá s.f. ‘trick, stratagem, deceit’, (not to be confused with *ḡila* ‘hope’).

bánd s.m. ‘bond, bondage’.

báre adv. ‘just’.

zór s.m. ‘strength, power, force’ *pə zóra zóra* ‘loudly, forcefully’. (Here it has been abbreviated to *zóra zóra* because it is followed immediately by *pə čígo čígo sarà*).

číga s.f. ‘cry, shriek, scream’. *pə čígo čígo* adv.phr. ‘screaming’.

šurū^c kawál v.t. ‘to begin’.

šór s.m. ‘noise’. *šór nšalawál* ‘to make a noise, be noisy’.

nšalawál v.t. ‘to join, attach, apply, stick, begin’.

zwáz s.m. ‘hullabaloo, din, pandemonium’.

bə’inšáf a. ‘unjust, unfair, unreasonable’.

rištiyá s.f. ‘truth’. *rištiyá wáyí* ‘he is right’.

kučá s.f. ‘alley, byway’.

mastí s.f. ‘intoxication, drunkenness, high spirits,’ *mastí kawál* ‘to exult, revel’.

5

bə‘áqla a. ‘foolish, stupid’.

mudá s.f. ‘time, period’.

‘ilm s.m. ‘knowledge, learning’.

‘abás adv. ‘uselessly, vainly’.

xúše a. ‘empty’. *pə xúšo wáxt terawəl* ‘to idle away one’s time’.

taqšír s.m. ‘fault’.

dróg s.m. ‘lie, falseness’. *čè stásu rištiyá àw dróg ma‘lūm ši* ‘so as to find out whether you are lying or not’.

wérkara ‘to his home’. (*wər* prefixed to *kará* irr. obl. of *kór*).

prót, pratá a. ‘lying (down)’.

bṛastón s.f. ‘quilt’

xwalé s.f.pl. ‘sweat’, (sg. *xwalá* is rare).

lúnd, landá (or *lamdá*) a. ‘wet, moist’.

wáy-wáy ‘alas’.

nárá s.f. ‘shout, cry’.

faryád s.m. ‘cry, wail, complaint’.

xaṭá kedól v.i. ‘to fail’. *də dúy wár xaṭá šu* ‘they were amazed, confounded’.

čál s.m. ‘deceit, cheating; way, method, manner’. *dá cə čál dəy* ‘What matter is this?’ ‘What is going on here?’

hađó adv. ‘at all’.

xabár s.m. & pr.a. ‘news, information; informed’. (Not to be confused with *xabára* ‘word, matter, case’.

qazá s.f. ‘God’s will, fate, accident, act of God’.

kə čére. In this combination *čére* ‘(some)where’ indicates a less likely possibility. *čére* may here be rendered ‘somehow’.

P. 45

xámaxá adv. ‘certainly, definitely’, (contracted from Dari *xwáh máxwáh* ‘willy-nilly’ lit. ‘wish, do not wish’).

magàr ós de hám xudáy xáy rḵri ‘but may God even now work (my) well (i.e. recovery)!’.

du‘á s.f. ‘(personal) prayer (for someone or something)’ to be distinguished from *Imúnj, nmúnj* ‘prescribed prayer’, (Dari *namáz*, Arabic *ṣalát*).

roğawál v.t. ‘to heal, cure, restore’. *Xudáy de róg rḵra!* ‘May God restore you!’ (Contamination of *Xudáy de róg rḵri!* ‘May God restore you!’ and *Xudáya, róg ye rḵra!* ‘God, restore him!)

ámín interj. ‘amen’.

6

xwla s.f. ‘mouth’, (not to be confused with *xwalá, xwalé* ‘sweat’).

mašhuredól ‘to become public, known, disclosed’ from *mašhūr* ‘famous, public, popular’.

tağí s.f. ‘cheating, deceit, imposture, trickery’, from *tág* ‘cheat, swindler, deceiver, thug’.

(*tág* and ‘thug’ are both borrowed from Urdu/Hindi *thag*).

yáw bál normally means ‘one another’ but here it means ‘people, one after the other’.

kambáxt a. & s.m. ‘ill-fated, wretched; wretch’

mṛə kədál v.i. ‘to die’, *məṛ kézi* ‘he dies’, *məṛ bə ši* ‘he will die’. [Remember that in Pashto the infinitive is grammatically plural, hence *mṛə kədál* with *mṛə* plural of *məṛ* ‘dead’.]

xún s.m. ‘blood’

gáṛa s.f. ‘neck, throat’. *xún bə ye stásu pə gáṛa ši* ‘his blood will be on your heads’.

ráhəm s.m. ‘compassion, mercy, pity’.

walè conj. ‘but’.

wórta de wáyi ‘should say to him’. Here *de* is combined with the imperfective present because the boys will be saying it one after the other.

wərtlál v.i. ‘to go unto him (her/them)’. Note the imperfective preterite *wərté* ‘went up to him’ (not to be confused with *wórta* ‘to him’!)

wáṛa pr.a.pl. ‘all’. *pə wáro pasé* ‘after all the others’. *wáṛa* mostly occurs only in combinations like *drəwáṛa* ‘all three’, *calórwáṛa* ‘all four’ and *dwáṛa* ‘both’ (abbreviated from *dwáwáṛa*).

šúkr s.m. ‘thanks (to God)’. *šúkr déy* ‘thank God, thank goodness’.

ránj s.m. ‘illness’.

rogedál v.i. ‘to recover, to get well’. *čè saráy lə ránja róg ši* ‘when a man has recovered from an illness’. Note that *čè* followed by a verb in perfective present tense should be rendered into English with ‘when’ followed by a verb in the perfect tense.

násta s.f. ‘sitting’.

bahár adv. ‘out, outside’. (A commoner synonym is *dəbánde*).

ustáz páced, halák wársara dəy ‘the master got up, the boy is with him (i.e. stayed with him)’. The use of the present tense here makes the narrative more vivid.

čè yawə sarí bə wólid ‘whenever someone saw him’. Perfective preterite combined with *bə* to express an action that is both completed and repeated.

mubárák a. ‘blessed, auspicious’. *mubárák ša* ‘be blessed, congratulations’.

pəṭ pəṭ adv. ‘secretly’.

xandál v.t/i ‘to laugh’. In past tenses *xandál* occurs only in 3rd pers. pl. m. This rule applies to all transitive verbs with intransitive meaning

xayriyát s.m. ‘weal, good, prosperity’. *xáy-r-xayriyát* ‘all well, everything OK’.

P. 126.

pinjós mīlyúna ‘Fifty Millions’ is a short story by ‘Abd ul+Wakíl Sōlamál Šīnwārī taken from a collection of fourteen short stories with the same title, published at his own expense in 2005 in Germany.⁴⁵ The author was born in 1963 in Nangrahār, went to school in Ĵalālābād, received his higher education in the erstwhile Soviet Union and returned to Afghanistan in 1987. He emigrated to the West in 1995 and is now living in London. His satirical descriptions of a peculiar Afghan mix of cruelty and hypocrisy and has earned him several death threats. The short story, *pinjós mīlyúna*, is also extremely critical of the Americans’ handling of Afghanistan.

Apart from the correction of a number of obvious misprints and errors, all indicated in the footnotes, no changes have been made in the original text (OT).

xpál kawál v.t. ‘to make one’s own’ i.e. ‘to get, gain, acquire’.

lá páy ta ná wə rasedəlay čè ‘had not yet come to an end, before’. Note this use of *čè*.

kalúna irr. pl. of *kál* ‘year’.

asweláy s.m. ‘sigh’

də ... pə maltiyá pr.phr. ‘together with’.

gúpá s.m. ‘dive, plunge, dip’. Here ‘an awful lot of money’, the idea being that he that gains the reward will be swimming in money.

mašōrá s.f. ‘skein of wool’. Another figurative way of saying ‘an enormous amount of money’.

darák s.m. ‘sign, trace, track, tracing, spotting’.

súra s.f. ‘whole’ *pə pinjós mīlyúno súro ke* ‘in fifty million wholes’ i.e. like a needle in a haystack.

hága ... paysé ‘that money’.

laṭawál v.t. ‘to search, look for’.

gbargawál v.t. ‘to fold, double, reply, rejoin, retort’. *gbargawál* is used to indicate an answer to an unspoken question or to an objection and thus differs in meaning from *jwáb warkawál* ‘to answer’. Note the parallel semantic development of English ‘to reply’ from ‘to fold back’. (*wərgbárga kṛa* is feminine *xabára* being understood).

sádá a. & n.m. ‘simple; simpleton’.

pinjós mīlyúna kalúna àw sarúna ghwári ‘requires 50.000 years and 50.000 heads (killed)’.

pə xwlá yádézi ‘will be fantastic’ lit. ‘are remembered in the mouth’.

pe ján manál ‘to accept for oneself’ i.e. ‘be ready to risk, suffer’.

---

⁴⁵ *pinjós mīlyúna*, the collection of short stories, is distributed by Verein zur Förderung der afghanischen Kultur e.V. [<http://www.afghan-culture.org>]. Six of the short stories including *pinjós mīlyúna* together with six short stories from an earlier collection entitled *zaṛá kalá* ‘The Old Castle’ have been translated into English by Rashid Khattak [Rašíd Xaṭák]: Abdul Wakil Sulamal Shinwari, *Fifty Million*, Dorrance Publishing Co, Pittsburg, 2009. (There is also an Urdu translation of the same short stories by the same translator.)

lá kám di ‘it is still little’ i.e. ‘it is nothing (compared to what he hopes to get for it)’.

wérawól v.t. ‘to scare, frighten’ i.e. ‘to warn’.

spóža n.f. ‘louse’. *xò hagá, góra, dáse waré spóže nó dáy xwarólay* ‘but, you see, he is a formidable person’ lit. ‘no such small louse has bit him’.

gwóte wahól ‘to interfere, meddle, tamper’ lit. ‘to put (one’s) fingers’.

angár n.m. ‘embers’.

xabarlóçay n.m. ‘spy, informer’.

walá interj. ‘by God’ contracted from *w al+lāh*.

P. 127

méx n.m. ‘nail’.

ťák wahól ‘to hammer, nail’.

có ye kawé ‘what will you do with it’. This very common expression means something like ‘no need to waste more words, you need not hear about it, let’s go on’.

có wáye čè kè ... ? ‘What would you say: If ...’ Note that very often a colon (:) is the only possible translation of *čè*.

móta s.f. [commonly *mót* s.m.] ‘(upper) arm, biceps, strength’.

pasé adv. ‘after’ i.e. ‘after him, in search of him’.

bód a. ‘clear, frank’. *móte rábód wahól* ‘to roll up one’s sleeves, to exert oneself’.⁴⁶

có bə wə nó ši? ‘Will nothing come out of it?’

balá s.f. ‘disaster, calamity, misfortune, misery’ is often employed as an intensifying adverb.

balá lóy xálək larém ‘I know some very important persons’.

lík s.m. ‘line’.

gód a. ‘mixed, joined’. *nó tó wáye čé ján ye líko ta wərgód kře?* ‘Do you mean that you will join their ranks?’

xwád interj. ‘of course’.

wát s.m. ‘interval, passage, fissure’ i.e. ‘a way to find Bin Laden’s hiding place’.

táyidawól v.t. ‘to confirm, corroborate’.

máze adv. ‘only, just’.

ďáďá ‘certain, sure’. *pó ďáďá* ‘sure about it’. *čè máze búy ye dərši àw pó ďáďá še* ‘if you can just find some signs of him and be sure about it’ lit. ‘if only his smell comes to you’.

də xálko xwól ke gwóte wówaha ‘make people talk’.

kəďúnkay ‘possible’. *cónge kəďúnkay dáy?* ‘is it somehow possible?’

šúnay ‘possible’. Note that *kəďúnkay* and *šúnay* are both derived from *kəďól/šwól*.

bás lit. ‘enough’ is often used to cut a discussion short: ‘to sum up, in a word, in short’.

ďwáro xabáre bás àw ... Short for *ďwáro xabáre bás kře àw ...*

ján rasawól ‘to betake oneself to’. (*ján* is obj. of *wérasawə*).

---

⁴⁶ I have some doubts as to whether I have understood this expression correctly.

gáŋ a. ‘dense, thick, crowded’. *kór ta də rātág pə ʔóla lár ye gáŋo fikrúno zró ta lár wákra*
‘on the whole way home a myriad of thoughts made their way to his heart’.

hawás s.m. ‘strong desire, lust’.

táwədól v.i. ‘to turn round’.

wéra s.f. ‘fear, fright’. *wére wáxist* ‘fright seized him,’ (not ‘he took fright’!)

lánde kawól v.t. ‘to suppress, defeat, get the better of, worst’.

míndól or *múndól*, *múməm* ‘to find, get’. (Both *mínd-* and *múnd-* occur in the text.)

Čárekar n.pr.m.pl. The capital of Parwán province N of Kából. (Mas‘ūd was actually assassinated in Taxár province in the extreme NE of the country in 2001).

škáredól v.i. [from *škár* s.m. ‘prey, hunt’] ‘to fall a prey to, to be hunted’. (Ex-king Záhír šáh was stabbed in his home in Rome in 1991, but survived.)

rátáw a. ‘turning round, hovering’.

dáse fikər nó kedə čè dáy de pə xpál kór ke wi àw də xpále šéje xwá ta de walár wi ‘one would not think that he was in his own home and standing beside his own wife’.

Note the use of the imperative particle *de* which might here be rendered by ‘should’:

‘that he should be in his own home and should be standing ...’

mazál s.m. ‘a day’s journey, journey’. Note irr. pl. *mazále* fem.

P. 128

árx s.m. ‘side’.

awuštál, *áwrəm* v.i. & t. ‘to turn, pass’. Repeating a word while prefixing *rá* conveys the meaning of ‘back and forth’. *arx pə arx awuštál ráawuštál* ‘to turn from side to side’.

ťál s.m. ‘swing’. *ťálóy wahól* ‘to swing’. *də uždó čurtúno pə ťál ke ye ťálóy wahóle* ‘his thoughts were wandering far and wide’ lit. ‘he was swinging in the swing of long thoughts’. *ťálóy* f.pl. is obj. of *wahóle*).

lařý s.f. ‘string, row, chain’. *də čurtúno ye lařý prékra* ‘broke his chain of thoughts’.

cə dərbánde šówi? ‘What has happened to you’. Note the idiomatic omission of *di*.

ka conj. ‘or’. Homograph (and with many speakers also homonym) of *kə* ‘if’.

sawdá s.f. [from Arab. *sawdá*’] ‘black bile, melancholy; worry, anxiety; infatuation, passion’, (to be distinguished from *sawdá* s.f. ‘trade, deal’ borrowed from Persian. Both homonyms occur in the text).

stá ye cə kár ‘What have you got to do with him?’

mudá‘í s.m. ‘opponent, adversary’ (of the Americans, not of you).

xabarawól v.t. ‘to inform’.

məřay a. ‘dead’.

manól v.t. ‘to accept, agree’, here ‘agree to pay, offer as reward’.

wárawəl ráwárawəl ‘turned back and forth’ i.e. ‘repeated several times’.

kámyáb a. ‘successful’.

srə zár s.m.pl. ‘gold’

spín zár ‘silver’. *pə sró àw spíno bæ gərze* ‘you will be wallowing in gold and silver’.

syál s.m. ‘rival, match, equal’.

amrīkáyán de hám xpól di ‘the Americans are your own, too’ i.e. they will do anything you ask them.

mansáb s.m. ‘office, post, position’.

P. 129

xazáná s.f. ‘treasury, treasure’. *pə xazáné pasé* ‘after a treasure, in order to get at a treasure’.

guzárawól v.t. ‘to throw, fling, toss’.

awár a. ‘plain, even, level, smooth’. *ləž awár rájá* ‘just be reasonable’.

kamí s.f. ‘lack, want’. *ós de də có ši kamí da?* ‘Now, what is it that you have not got?’

-*gáy* diminutive suffix: *mořargáy* s.m. ‘a miserable car’, *dukángáy* s.m. ‘a miserable shop’.

banglá s.f. ‘bungalow’. (Both *banglá* and ‘bungalow’ are Indian borrowings originally designating a Bengali type of house).

dáráyí s.f. ‘property’. *dá de tóla dáráyí da* ‘That’s all you have’.

laškar s.m. ‘army, hoard’. *pə dé táse dwára də dómra lařkar bařiyáno sarà sàtəl kéžəy?* ‘Can both of you be kept on this (i.e. is it possible to feed two wives with this income) together with such a hoard of children?’

řahīb s.m. ‘possessor, master, lord’, here ‘commander, warlord’. *zə lə kúm řahība kám yəm?* ‘To which commander am I inferior? Am I less than any of the other commanders?’

řmár s.m. ‘number, count, account’ *pə řmár me* ‘to my credit’.

řáz s.m. here: ‘helicopter’, contracted from *řaház* s.m. ‘vessel, aeroplane’.

wiřtál, wáləm v.t. ‘to shoot, hit’.

řáng s.m. ‘tank’.

swajawól v.t. ‘burn, set fire to’.

mulhidín Arab.pl. of *mulhíd* s.m. ‘apostate, renegade, unbeliever’, the term most commonly used to describe the Afghan communists and their supporters.

tég ‘blade, sword’. *lə téga terawól* ‘put to the sword, kill’. Note the idiomatic omission of the auxiliary verb *di* in *wiřtáli, swajawóli* and *tər kóri*.

qurbání s.f. ‘sacrifice’.

stəryá s.f. ‘tiredness, weariness, hardship’. *dá dómra qurbány àw dá dómra stəryé!* ‘So many/all those sacrifices and hardships!’

alwuzawól v.t. ‘to cause to fly, let fly’, here: ‘let go down the drain’.

ganímát s.m. ‘booty, spoil, plunder’. Note that the imperative particle *de* has here been used without a verb: *řáng ke de də máxa àw ganímát ke de də tólo řá ta, dá řúne ná da* ‘That one should be first in the fighting and last (in partaking) in the spoils, that’s (just) impossible’. (*řúne* is fem. in agreement with *dá*).

řasabá s.f. ‘morrow, next day’.

gahij s.m. & adv. ‘early morning, early in the morning’.

nég a. & adv. 'straight'.
síma s.f. 'area'.
gúnde adv. 'perhaps'.
yáw jáy hám trè páte nǝ šu 'Not a single place was left (unexplored) by him'.
crák s.m. 'appearance, pointer, clue, track'.
láta s.f. 'search'.
šamár 'fruit, result'.
mindóna s.f. 'finding'.
nahílí a. [from *hílá* s.f. 'hope'] 'despairing, disappointed, frustrated'.
angerǝl v.t. 'to imagine, feel'.
báylǝl v.t. 'to lose'.
máta s.f. 'defeat'.
amprátúr s.m. 'emperor'.
yargál s.m. 'attack, assault, invasion'.
páte rátlǝl v.i. 'to return without accomplishing one's mission'.
hǝšíl s.m. 'yield, crop, harvest, result', here: 'getting'.
šandawǝl v.t. [from *šand* 'barren, sterile'] 'to bring to naught, thwart'.
taslīmedǝl v.i. 'to surrender, acknowledge'. *nǝ taslīmedúnkay* 'invincible'.
gurúr s.m. 'pride'.
ašár s.m. 'effect, trace, sign'. *lǝy ašár prǝšǝd* 'left a heavy mark'.
žálím s.m. 'tyrant'. *dǎ dǎ žálím zǝy* 'that son of a tyrant, that scoundrel' (Bin-Ládén).
nǎbubára 'suddenly'.
xabredǝl 'to come to know, get information'.
daryáb s.m. any great water: 'ocean, sea, river, stream'.
lǝ lása watǝl 'to be lost, missed'.
čerá s.m. 'face, appearance, picture'.
kšǝl, kǎžǝm 'to draw, pull'. Note 3p.m. preterite *kǝš ye, wǝ ye kǝš* 'he drew, pulled'.
šǝbá s.m. 'moment, while'.
nǝndará s.m. 'view, show, spectacle; seeing, looking at, contemplation'.
wárta a. 'similar, resembling'. (Must be distinguished both from *wǝrta* and *wǝrtǝl*!).

P. 130

pǝx, paxá 'cooked, ripe, mature, experienced', here: 'too old'.
barǎbarǝdǝl v.i. 'to be equal'.
xǝryáy s.m. 'nephew (= sister's son)'.
tadǎ'í s.f. 'association'. *pǝ zǝhn ke tadǎ'í šu* 'he came to think of, remembered suddenly'.
sarkúzay s.m. 'swine', here: 'scoundrel, fellow'.
xám a. 'raw, immature'. *kǎške če xám nǝ wǎy* 'if only he had not been so young'.
dráng s.m. 'pause, delay'. *pǝ dráng šǝbá ke* 'in a short span of time'.

xpəlwán s.m.sg. & pl. ‘relative, relatives’.

dareḍəl v.i. ‘to stand, stop, wait’. *máxe ta dareḍəl* ‘to pass review’.

partála s.m. ‘comparison’.

xwaṛəl here: ‘to tally’.

sóč wahəl ‘to think of’. *kór ta də rātág pə tóla lár ke ye dá čurtúna àw fikrúna wówahəl* The use of a perfective verb here corresponds to English pluperfect: ‘On all the way home he had been thinking of these things’.

ḍabawəl v.t. ‘to knock’.

kəšəráy a. ‘younger, smaller’.

yawāzenáy a. ‘only, sole’.

gaž kawəl v.t. ‘to call out to, to hail’. (To be distinguished from *gažawəl* ‘to ring etc.’)

ṭakán s.m. ‘shake, shock, jerk, movement’. *ṭakán xwaṛəl* ‘to startle’.

gayr-e mar’í a. ‘invisible’, here: ‘weird, strange’.

pám s.m. ‘attention’. *dá me cónga lə páma wəlwedəlay wə?* ‘How did he escape my notice?’

kótmót adv. ‘exactly, precisely’.

tə dərjá ‘go ahead, go in’. (Curiously enough *dərjá* is a politer way of saying *já*).

sárá s.f. ‘desert, open land; surroundings’, here: ‘outside’.

ṭangawəl v.t. ‘to cause to fight’. *zəhn ṭangawəl* ‘to exert one’s mind, to concentrate’.

gáṛa s.f. ‘neck, throat’. *gáṛe watəl* ‘to hug, embrace’.

Raḥmán Bábá (1653-1711) Classical Pashto poet and mystic.

guṭá n.f. ‘dive’. ‘It will fall into your hand when you dive after it’.

gawhár ‘perl, jewel’. ‘Who said there are no pearls in the ocean’.

ṭidí a. ‘serious, earnest’.

P. 131

sám-dám adv. ‘plainly, straight out, directly’.

gáḍ a. ‘mixed, joined’. *gáḍ wáḍ* a. ‘confused, muddled, messy’. *dá có pə gáḍo wáḍo sár ye!*

‘What nonsense you are telling me!’ (lit. ‘What muddled (things) you are beginning!’

(*pə ... sàr kəḍəl* v.i. ‘to begin, start’).

muskáy a. ‘smiling’.

wazáḥát s.m. ‘clearness, clarification, explanation’.

zə de pə xabáro nə raséžəm ‘I do not follow you’.

spínawəl v.t. ‘to make white, make clear, explain’.

‘áks s.m. ‘photograph’.

jwaṛánd a. ‘hanging, suspended’.

pás adv. ‘up’. *pás ‘áks wíne?* ‘Do you see the photograph up there?’

lewár s.m. ‘brother-in-law (= husband’s brother)’. Irr. obl.sg. *lewrá*.

fárq s.m. ‘difference’.

ġbargólay s.m. ‘twin’. OT has *saká wrúna* ‘full brothers’, but what the author must have been thinking of ‘identical twins’. The text has accordingly been emended to *kətməṭ ġbargóli*.

P. 132

kṛás onom. ‘loudly, deafening’.

rākṛa lās. wə mu gaṭəla! ‘Give me five. We have won it.’

taṣḍīq s.m. ‘verification, corroboration, confirmation’.

xabára xlāša šwa ‘the thing is over, the case is closed’. (It is Ĵándád speaking).

maqṣád s.m. ‘purpose, object’.

lāndawəl v.t. ‘to make short, abbreviate, tell concisely’.

márg s.m. ‘death’.

Ĵanát ‘Paradise, Heaven’.

sakáy a. ‘own, full (= born of the same parents)’.

P. 133

eḥsásáti a. ‘emotional, sensitive’. *eḥsásátí keḍəl* ‘to flare up, become irritated’.

páčáhi s.f. ‘kingdom, rule’.

dá ... margúna ‘those deaths’. (The people that were killed in Kábəl all these years during our rule, weren’t they anyone’s brothers?)

xwábáday a. ‘offended’.

žaraġúnay a. ‘peevisish’.

beredəla a. ‘afraid’.

xúna s.f. ‘room’.

preṣodəl, preḗdəm v.t. ‘to leave, abandon, quit’. *Ĵándád xpəl ḥál ta preṇəṣoda* ‘Ĵándád did not leave her to her condition’ i.e. ‘would not let her go in that state of mind’.

tufangčá n.f. [commonly *topančá*] ‘pistol’.

lāt wahəl ‘to cock (a firearm)’.

karár a. ‘calm, steady, quiet, peaceful’. *pə karára šán* ‘calmly’.

ġwaḗ s.m. ‘ear’. *də ġwáza terawəl* ‘to whisper’.

sún s.m. ‘the slightest sound or hint, word, syllable’.

kə de cók xabár kəṭ ‘if you tell anyone’. Note *kə* followed by perfective preterite to indicate a less likely possibility, here producing a threatening tone. We might translate, ‘If you should be foolish enough to tell anyone’.

šəḗúr s.m. ‘magazine (of a firearm)’.

án adv. ‘even’.

karwasáy s.m. ‘great grand child’.

reḗdedəl v.i. ‘to tremble’.

záhr s.m. ‘poison’. *zə àw bačiyán me de záhr wəxwru:* Note the use of the imperative particle *de* with 1.pers. to express a strong resolve.

rúy s.m. 'face'. *də Xudáy rúy wəggora!* 'be ashamed before God!'

aṛawəl v.t. 'to turn round, change; spend'.

murám s.m. 'aim, purpose, object'.

pálay a. 'on foot'. *páli kədəl* v.i. 'to dismount, get down'. *də xpəl murám pə páli kədó šu* 'set about carrying out his plan'.

čarə s.f. 'large knife'. Note irr. sg.obl & pl.abs. *caré*.

nimáyí a. 'half'. *nimáyí špa* 'midnight'.

wárxatá a. 'embarrassed, frightened, nervous'. *wárxatáyí* n.f. 'embarrassment, fright'.

có barábár 'several times greater'.

gwáke adv. 'so to say'.

rákenástəl v.i. 'to sit up (= rise from lying to sitting position)'.

də ... pə báb pr.phr. 'about, concerning'.

rumbáy a. 'first'. *rumbáy šu* 'forestalled'. (*rumbáy* and *wrumbáy* are variants of *lumráy*).

dáwl m.s. 'way manner'.

P. 134

ixláš s.m. 'sincerity, honesty'.

gwaredəl v.i. 'to spread, unfold, expand, blossom out, beam'.

šábás interj. 'bravo'. (As n.m. *šábás*).

munáfiqát s.m. 'hypocrisy'.

waṛúkay rálòy šəway yəm. 'I have grown up'.

maráy f. 'throat'.

kə me də xwlé sún wəxot '(I'll be damned) if the slightest protest escapes my mouth'.

baxšəl v.t. 'to forgive, give, present with, grant'. (In OT this verb is consistently spelled *bašəl*. In dialects that pronounce *š* as *x* *baxšəl* becomes **baxxəl* and since Pashto phonetics do not allow geminated consonants this in turn becomes *baxəl* which curiously enough is most often spelled *bašəl*).

tázá a. 'fresh, animated'.

tábyá kawəl v.t. 'to arrange for, prepare'.

sár me xlaš nó šu 'I did not get it'.

spínawáy s.m. 'clarification, elucidation, explanation'.

wrendár s.f. 'sister-in-law (= brother's wife)'.

xwlá ye xabáre ta ṛərawəla 'he had opened his mouth to say something'.

bár s.m. 'burden'.

gáṛa gərawəl 'to withdraw one's neck, to evade, shirk, disobey, rebel'.

P. 135

dawusí s.f. 'meanness, baseness, ignominy'. *dawusí bə wə nó kṛe* 'you will not have committed a disgraceful act'.

jár s.m. 'sacrifice'.

hód s.m. ‘(obstinate and unwise) resolution’.
niyát s.m. ‘intention, design, will’.
ħuqūqí a. ‘legal, judicial’.
sanád s.m. ‘document, certificate’.
gáđ kedól here: ‘to begin to talk’.
awdás s.m. ‘ritual ablution before prayer’. Irr. sg.obl. *awdásó*.
tingár s.m. ‘insistence’.
‘*amál* s.m. ‘act, deed, behavior, practice’. *nék amál* ‘a good deed’.
barakát s.m. ‘blessing’.
naflí a. ‘supererogatory, extra, over and above that which is ordained’.
sawábí a. ‘meritorious, entailing religious credit’.
Imúnj is not rarely employed instead of the strictly grammatical obl. form *Imánjé*.
adá s.f. ‘performance, execution’.
buxt a. ‘busy, occupied’.
salám here: ‘the final words of the ritual prayer’. *salám gərjawól* ‘to complete the prayer’.
gawáh n.m. ‘witness’.
marħamát n.m. ‘grace, mercy’.
gunáh s.m. ‘sin’. Pl. either masc. *gunáhúna* or fem. *gunáhgáne*). *ťól me kəri gunáhúna* ‘all sins that I have committed’, (lit. ‘all my done sins’).
saxtı s.f. ‘hardship, privation, difficulty’.
ħawşalá s.f. ‘inclination, strength and patience to do something’ mostly with negation.
Zardád be ħawsalé šu ‘Zardád would not be bothered any more, Zardád had had enough’.
samdaştí adv. ‘immediately, simultaneously’.
ráp s.m. ‘winking’. *də stórgo pə rÁP ke* ‘in a second’.

P. 136

bél a. ‘separate, different’.
ájr s.m. ‘recompensation, reward’.
sáh s.m. ‘breath’.
gazawól v.t. ‘to stretch, lengthen’. *sáh ye wáxısta àw byá ye xabára dáse wógazawəla* ‘He took a deep breath and then the continued thus’.
razá s.f. ‘consent, approval, pleasure, will’.
xò çe læ xwlé de sún wə nə xeži! ‘but keep absolutely tight’. Note *çe* followed by perfective presens to express a wish or a command’.
wəča a. ‘dry’. *xabára pə xwlá ke wəča kawól* ‘to cut short, interrupt’.
gólá a. ‘silent, still’. *gólí šán* ‘in a low voice’.

bandobást ‘arrangement’. *ós dáse wákra če də sár bandobást ye zmá, àw də táne ye stá* ‘now, do like this: taking care of his head (will be) my (job), and (getting rid) of his body (will be) yours’. (The sentence is an anacoluthia).

bandá zát ‘anyone at all’.

jāngéray a. ‘individual, separate, special’

toťá s.f. ‘piece of cloth’.

pošól v.t. ‘to cover’.

šandūq s.m. ‘box’ here: ‘luggage-locker’.

pawjí 1) a. ‘military, army’. 2) s.m. ‘soldier’.

markáz s.m. ‘center’.

có sá^eáta mazála ‘a few hours’ journey’. (Special plural in *-a* after numerals and *có*).

žbārón s.m. ‘interpreter, translator’.

wró a. ‘slow, low’. *pə wró* ‘in a low voice’.

poħawól v.t. ‘to give to understand, let know’.

muxábará s.f. ‘communication’.

mu^eamá s.f. ‘riddle, puzzle, mystery’.

maqám s.m. ‘position, status, rank’, here: ‘superiors’.

ámər s.m. ‘order, command’.

yáwjáy adv. ‘together’.

P. 137

banyádám s.m. ‘human being’.

də tér pə cēr ‘as before’.

laškerkóť s.m. ‘military post, military station, garrison’.

rogbár s.m. ‘handshake, greeting’.

óška s.f. ‘tear’.

xób s.m. ‘sleep; dream’. *xób lidól* ‘to dream’.

puštól ‘to ask’ has *ǰándád* as its direct object. (Normally it is construed with *na* or *cxa*).

šorawól ‘to move, wave, nod’.

sáma s.f. ‘plain’. *nó rána gár àw nó sáma [páte šu]* ‘neither hill nor plain [was left unexplored] by me.’

pšá s.f. ‘foot’. *pe yawá pšá* ‘walking all the time, just walking and walking’.

cargandawól v.t. to make clear, express.

pə ... sàr keďól v.i. ‘to begin, start’.

grawežéna s.f. ‘interrogation, examination’.

tàm keďól v.i. ‘to stop, be retained’.

ceřéna s.f. ‘examination, investigation, research’.

astawól v.t. ‘to send’.

lwar-rutbá a. ‘high ranking’.

māmūr s.m. ‘official, civil servant’.

xpór, xpará a. ‘spread’.

ospəníz a. ‘(made of) iron’.

bandál s.m. ‘bundle’.

hağà kè Bin-Ládén wi àw kaná ‘whether he is Bin Laden or not’.

dá yawázé stá də šó niyát jwáb dəy ‘this is merely an appreciation of your good will’.

musbát a. ‘positive’.

dám s.m. ‘breath, moment’. *pə hamáğa sám* ‘in that very moment’.

P. 138

xežawál v.t. ‘cause to rise, uplift, support’.

xwári s.f. ‘hard work, toil, exertion’.

yosəm perfective present of *wřál* v.t. ‘to carry off’. *zmá xwári obé yonási* ‘my toil will not have been in vain.’.

mlátár s.m. ‘support, encouragement’.

čè hár cók àw hár rág ye wərsara šarík wi ‘if it is anyone and any vein of his (the killed person) is common with him (Bin Laden)’ i.e. ‘if it is a blood relation of his no matter what the degree of relationship may be’.

bəgunáh a. ‘innocent, harmless’.

lak numeral ‘hundred thousand’.

našíb s.m. ‘portion, lot, share, fate’. *byá de hamdá yáw lák pə našíb ke* ‘then this one hundred thousand fell to your share, is what you will get’.

ráng s.m. ‘colour’. *rangárang* a. ‘various, all kinds of’

galabá s.f. ‘victory’. *galabá ráwřál* ‘be victorious, conquer, seize’.

sazá s.f. ‘punishment, retaliation’. *sazá ye pə balá pasé* ‘what do I care for its punishment?’

šarmandagí s.f. ‘shame, ignominy, dishonour’.

dáđ s.m. ‘assurance, reassurance, consolation’.

mášínúna here: ‘computers’.

gumán s.m. ‘assumption’.

andešná s.f. ‘thought, worry’.

Alláh bə ye nə wažni ‘God will not kill him’. (Everyone’s hour of death is preordained by God. It is therefore impossible to kill someone against the will of God.)

P. 139

báwár s.m. ‘belief’.

žyár a. ‘yellow’. *žyár ráawuštay wə* ‘had turned yellow, pale’.

dāredál v.i. ‘to fear’. *má dāreža* ‘don’t worry’.

hár cók če wí, wí bə ‘let it be who ever it will’.

terwatál v.i. ‘to be fooled, deceived, misled’. *saráy báyád prè térwuji* ‘one cannot help being fooled by him’.

‘aj̣z s.m. ‘weakness, despair, resignation’.

ṣáyb ‘sir’, contracted form of *ṣāhib*.

hám me kére xwârí ‘both the trouble that I had taken, too’, (lit. ‘also my done toil’).

héc xabára ná da ‘it does not matter’.

sáhwa s.f. ‘mistake, error’.

rána ‘ádí wagóri àw kučniyán lageđeli ‘ordinary citizens and children have been hit by us’.

râpórta i.e. *râpórta šu*.

dandá s.m. ‘duty, job’.

sár ta rasawál ‘to bring to an end, carry out, accomplish’.

peṣeđál v.i. ‘to happen, occur’.

nmânjál v.t. ‘to honour’. (You will honour us with the head of the real Bin Laden).

lâmbeđál v.i. ‘to swim, bathe’.

də terorízm sarà mubârazá ‘war against terror’.

stér a. ‘big, great’.

baráy s.m. ‘victory, success’.